

МІСЦЕ І РОЛЬ ПРАВОВОГО ПРЕЦЕДЕНТУ В ПРАВОВІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

Національний авіаційний університет
проспект Любомира Гузара, 1, 03680, Київ, Україна
E-mail: tidp_kaf_nau@gmail.com

***Мета** статті полягає у висвітленні однієї з актуальних проблем правотворчої діяльності посадових осіб та органів державної влади щодо місця та ролі правового прецеденту в правовій системі України. **Методи дослідження:** використано, зокрема: метод порівняння, узагальнення та системний. **Результати:** правовий прецедент є головним джерелом права в англосаксонській правовій системі, проте він знайшов своє відображення і в романо-германській правовій сім'ї. Судова практика зарубіжних країн яскраво демонструє ефективність та цінність судового прецеденту при вирішенні юридичних справ. **Обговорення:** особливість прецеденту полягає в обов'язковості для всіх нижчих ланок судової системи результатів тлумачення конституційних актів та звичайних законів, надано-го вищими судовими інстанціями. У результаті такого підходу формується відносно самостійний різновид прецеденту – прецедент тлумачення. Останнім часом концепція прецеденту тлумачення набуває все більшої актуальності для України у зв'язку з практикою Конституційного Суду України. Судовий прецедент має певні переваги щодо якості здійснення правосуддя, адже характеризується особливим регулюванням аналогічних конкретних життєвих ситуацій, що знижує рівень свавілля посадових осіб. Проте існує інший погляд щодо даного питання, який заперечує ефективність та надійність такого механізму, адже судовий прецедент фактично заперечує індивідуалізацію юридичної справи.*

***Ключові слова:** правовий прецедент; правова система; судовий прецедент; адміністративний прецедент; держава.*

Постановка проблеми та її актуальність. Правовий прецедент, і безпосередньо судовий прецедент і судова практика виступають класичними формами суддівського права як окремих різновидів правоустановчої діяльності. Важлива роль та місце судової правотворчості визнавалися ще з давніх часів, так у Давній Греції судді покладалися на раніше прийняті рішення для розв'язання торгових спорів. Актуальність полягає у тому, що в основі судового прецеденту лежить соціальний факт повторюваності певних суспільних відносин, що зумовлює відповідність ідеї прецеденту природі людини та соціальним очікуванням суспільства. В основі обов'язковості прецеденту лежить принцип, згі-

дно з яким аналогічні справи повинні вирішуватися аналогічно, а судові рішення є справедливим, якщо не відрізняються від прийнятого рішення за умов збігу фактичних обставин справи. Проблематика правового прецеденту є актуальною вже досить довгий період часу, і питання щодо значення, втілення та реалізації, а також визначення самого поняття, хвилює не одне покоління вітчизняних та зарубіжних науковців. Варто зазначити, що судовий прецедент є основою англосаксонської правової сім'ї, проте знаходить своє відображення і в нашій правовій системі, основним джерелом права якої є нормативно-правові акти. Він виступає в ролі регулятора суспільних відносин, який застосовує-

ся у випадку відсутності належного нормативного регулювання, або наявності так званих колізій. Прецедент порівняно з нормативно-правовими актами дозволяє швидко та ефективно заповнити прогалини в законодавстві та встановити належне регулювання тих чи інших суспільних відносин. Тому проблема затвердження правового прецеденту в Україні на законодавчому рівні є актуальною темою, навколо якої проходять чимало дискусій щодо необхідності даного рішення.

Метою статті є аналіз правотворчої діяльності посадових осіб та органів державної влади щодо місця та ролі правового прецеденту в правовій системі України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Правовий прецедент привернув увагу як вітчизняних, так і зарубіжних науковців, які вже довгий час ведуть дискусії щодо місця та ролі правового прецеденту в правових системах світу. Проблематикою значимості, втілення, реалізації та закріплення правового прецеденту на законодавчому рівні займалися такі науковці як: Є.І. Бондаренко, С. Серьогін, Б.І. Квятковська, Д.О. Бочаров, А.В. Журавльов, В. Шафарчук, Б.І. Шацька, О.О. Дворнікова, С. Головатий, Ж.О. Дзейко, Є.П. Євграфова, В.С. Журавський, А.П. Заєць, А.М. Колодій, Б.В. Малишев, В.І. Ямковий, Н.М. Оніщенко, Н.М. Пархоменко, В.В. Сахнюк, Т.Т. Полянський, В.Я. Тацій, Ю.Н. Тодика, С. Шевчук.

Виклад основного матеріалу. Дослідження щодо визначення місця, значення та ролі правового прецеденту в сучасній правовій системі України варто розпочати із власне дефініції «правовий прецедент». Існує багато думок та поглядів щодо визначення даного поняття, адже кожен науковець має своє бачення щодо його тлумачення.

Поняття «прецедент» (від лат. Praecedens – попередній) використовується, зазвичай, у двох основних значеннях: як випадок, подія, збіг обставин, що мало місце в минулому і служить прикладом або виправданням для наступних за часом випадків подібного роду та в юридичному значенні, як прецедент судовий, як рішення, винесене судом по конкретній справі і воно є обов'язкове для суддів, що мають справу з аналогічними випадками, обґрунтування якого

вважається правилом, обов'язковим для інших судів при вирішенні аналогічних справ [1, с. 41]. Так в Юридичній енциклопедії під загальною редакцією академіка Ю. Шемшученка зазначено наступне: «Прецедент правовий (від лат. – той, що передує), це спосіб зовнішнього вираження і закріплення індивідуального правила поведінки, яке встановлюється компетентним органом держави для врегулювання конкретної життєвої ситуації і стає загальнообов'язковим у регулюванні аналогічних конкретних життєвих ситуацій. При цьому правовий прецедент – це не все рішення у цілому, а лише та його частина, що має назву ratio decidendi (лат. ratio decidendi – вирішальний довід, аргумент), тобто необхідна основа, певний «раціональний смисл», принцип, на якому воно ґрунтується [2].

На сьогодні розрізняють такі види правових прецедентів: судовий, що є результатом правотворчої діяльності суду, та адміністративний, що застосовується у сфері управлінської діяльності. Якщо говорити про судовий прецедент, то в Україні він офіційно не визнаний, адже нашій країні, як і іншим державам з романо-германською правовою системою, судова прецедентна правотворчість не властива, проте існують тенденції її впровадження. Для початку варто визначити суть судового прецеденту та його характеристику. Б.І. Квятковська пропонує таке тлумачення даної дефініції – оприлюднене в офіційному виданні судове рішення, винесене судом вищої інстанції у процесі вирішення конкретної справи за відсутності належного правового регулювання, котре містить нормативний елемент, в силу якого є обов'язковим чи рекомендованим для застосування іншими судами в процесі відправлення правосуддя при вирішенні такого ж питання права у подібних правовідносинах [3, с. 55]. Тобто, судовий прецедент набуває обов'язкового характеру для всіх судів тієї ж або нижчої інстанції при розгляді подібних справ і не має обов'язкового характеру для судів вищої інстанції.

А.В. Журавльов у своїй роботі «Судовий прецедент як джерело права в адміністративному судочинстві» зауважив на тому, що дія доктрини прецеденту залежить від ієрархії судів, оскільки від цього залежить сила прецеденту,

який становить рішення такого суду. Будь-який суд зобов'язаний дотримуватись прецеденту вищого суду та, як правило, пов'язаний своїм рішенням з рішеннями судів рівної юрисдикції. Прецеденти нижчих судів мають характер підкореності та переконливий вплив [4, с. 77]. Також автор аргументував переваги застосування судового прецеденту під час здійснення правосуддя. Він вважає, що прецедент зменшує рівень правової невизначеності під час вирішення тих чи інших справ, адже при аналогії закону уже відомо, якими нормами регулюються ті чи інші суспільні відносини. Судовий прецедент є гарантією принципу правової визначеності, усувається свавільна діяльність суддів у процесі здійснення правосуддя, доктрина судового прецеденту ґрунтується на справедливості, що набуває свого значення в принципі «подібні справи мають вирішуватись в однаковий спосіб». Також А.В. Журавльов заперечує необхідність постійної аргументації правових питань, що вже були предметом судового розгляду [4, с. 82].

В. Шафарчук вважає, що прецедентне право може забезпечити прозорість та передбачуваність судової та правоохоронної систем, що мотивує неможливість посадових осіб відступити від дії правила, закріпленого прецедентним рішенням. Такий підхід дозволить знизити рівень корумпованості в судовій системі, оскільки змушує суддю діяти в аналогічних обставинах так, як суд керувався у прийнятті прецедентного рішення [5].

Не можна не погодитись із думкою, що судовий прецедент також може стати стимулом для збільшення відсотка неправосудних рішень та розширенням свободи судового розсуду в Україні, так як у першу чергу до цього кроку ще не готова судова система. Численні недоліки, такі як недосконалість та подекуди абсурдність судової системи, відсутність об'єктивного відбору кандидатів на посаду судді, низький рівень професійної підготовки суддів, повна безвідповідальність та свавілля, корумпованість суддів, заполітизованість вищих судових інстанцій яскраво демонструють небезпеку, яку може принести судовий прецедент у його класичному варіанті [6].

В Україні немає офіційного законодавчого закріплення правового прецеденту, проте згідно з ч. 9 ст. 10 Цивільного процесуального кодексу України забороняється відмова у розгляді справи з мотивів відсутності, неповноти, нечіткості, суперечливості законодавства, що регулює спірні відносини. У таких випадках суд зобов'язаний або застосовувати подібний закон, або керуватися загальними засадами законодавства [7]. Така ж норма існує і в Кодексі адміністративного судочинства України, в якій сказано, що у разі відсутності закону, що регулює відповідні правовідносини, суд застосовує закон, що регулює подібні правовідносини (аналогія закону), а за відсутності такого закону суд виходить із конституційних принципів і загальних засад права (аналогія права). Аналогія закону та аналогія права не застосовується для визначення підстав, меж повноважень та способу дій органів державної влади та місцевого самоврядування [8]. Це говорить про те, що застосування правового прецеденту в Україні можливе за певних умов і до того часу, поки не буде створено належне нормативне регулювання відповідних правовідносин.

Деякі правники вважають, що судова діяльність, а саме правотворчість Конституційного Суду України, є правовим прецедентом, адже його рішення мають загальнообов'язковий характер, тобто обов'язкові для виконання всіма суб'єктами права, і діють на всій території нашої держави. Такої ж думки і Л.А. Луць, який вважає, що судовими прецедентами можуть стати рішення Конституційного Суду України та Верховного Суду України [9, с. 73].

Існує ще адміністративний прецедент, де більшість науковців відносять його до джерел адміністративного права і вважають, що адміністративно-правовий прецедент – це той самий судовий прецедент, який застосовується адміністративними судами при розгляді колізійних адміністративних справ. Одним із них є В.І. Курило, який у своїй роботі «Про систему джерел адміністративного права України» зазначив, що наявність значної кількості правових колізій та прогалин у праві, державні органи в особі їх посадових осіб досить часто змушені вирішувати конкретні адміністративні справи,

керуючись загально визнаними правовими принципами, створюючи тим самим прецеденти [10, с. 32]. Вагоме дослідження у цій сфері виконала російська дослідниця О.О. Дворнікова. Вона відносить по внутрішній структурі адміністративні прецеденти до особливого роду правоположення, які мають структуру нетипових нормативних приписів, які, як правило, містять у собі один або кілька елементів правової норми (гіпотезу та/або диспозицію), в яких укладено певну новизну щодо регулювання суспільних відносин. О.О. Дворнікова вважає, що адміністративні прецеденти компенсують відставання діючого законодавства від розвитку суспільних відносин, гарантують оперативне вирішення виникаючих правових спорів в умовах відсутності або невизначеності їх нормативної регламентації. Таке своєчасне вирішення соціальних протиріч допомагає не допустити гострих правових конфліктів, забезпечити стабільність правопорядку [11, с. 8].

Вітчизняні науковці Л. Белкін та М. Белкін зазначають, що адміністративний прецедент є гарантією принципу рівності всіх осіб перед законом, адже в однакових обставинах та умовах особа не може зазнавати різний обсяг утисків та впливу [12, с. 135]. Іншими словами прецедент може застосовуватися тільки за певних умов, тобто при наявності певних колізій чи прогалин у праві, відсутності належного нормативного регулювання певних адміністративних правовідносин.

Варто зазначити, що в Україні вже були спроби впровадження адміністративного прецеденту в судову практику і його закріплення на законодавчому рівні. Всеукраїнська громадська організація «Асоціація суддів України», що розробила Проект Закону України «Про внесення змін до Кодексу адміністративного судочинства України (відносно судової реформи)», ініціювала запровадити та закріпити прецедент на законодавчому рівні [13]. Проте жодна ініціатива щодо запровадження «правового прецеденту» як джерела права в Україні не отримала підтримки законодавця. Однак, ухвалення Закону «Про ратифікацію Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини 1950 р., Першого протоколу і протоколів № 2, 4, 7 і 11 до

Конвенції» (17.08.1997) [14] та Закону України від 23.02.2006 «Про виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини» [15] означає, що Україна визнає юрисдикцію Європейського суду з прав людини і закріпила застосування даної Конвенції. Із вищезазначеного можна сказати, що Україна офіційно визнала прецеденти Європейського суду з прав людини.

Питання законодавчого затвердження правового прецеденту в Україні неодноразово привертало увагу різних науковців. Одним із прихильників такого рішення є В.І. Ямковий, який дійшов висновку, що в Україні давно назріла потреба запровадження та нормативного закріплення судового прецеденту [16, с. 30]. В.І. Ямковий вважає, що після закріплення даних позицій підвищиться рівень та якість правової діяльності, а також зменшиться кількість колізій та прогалин у праві. Так, Д. Кирилюк, Д. Хорошковська звертають увагу на те, що до кожної справи у судді повинен бути індивідуальний та об'єктивний підхід, деталізований аналіз усіх обставин справи, а наявність судового прецеденту стимулюватиме «спрощений» підхід до аналогічних справ, тому це дає підстави говорити про несправедливість судового рішення, яке може винести суд. Тобто, це в свою чергу, створює проблему неефективності судового захисту прав та інтересів осіб. Разом із тим, якщо розглядати судовий прецедент як платформу, з якої має починатися дослідження усіх обставин справи, які виходять за межі прецеденту, то це сприятиме оперативності судового процесу, оскільки суддя вже матиме основу вирішення справи [17, с. 121].

Р.А. Калюжний стверджує, що юрисдикційна діяльність адміністративних органів державної влади потребує змін, зважаючи на євроінтеграційні процеси у суспільстві [18, с. 196].

Висновки. Отже, судові рішення залежно від порядку юридичної аргументації може включати докладний опис актів та аргументів сторін, огляд доктрини і судової практики, міркування суду з питань теорії права, а також супутні зауваження та моральні настанови. Відповідно прецедентне значення має не все судові рішення, а його частина, в якій обґрунто-

ується відповідь на питання, що постало перед судом. Саме ця частина судового рішення містить нове правило поведінки та являє собою судовий стандарт – пояснення, чому саме так було вирішено конкретну справу, - якого в подальшому слід додержуватися при вирішенні наступних аналогічних справ.

Розрізняють декілька класифікацій судових прецедентів: прецедент, що створений на основі загального права, вертикальний та горизонтальний; переконливий та обов'язковий; формально закріплений у законодавстві, так званий приписаний, деклараторний, креативний та скасовувальний; матеріальний та процесуальний; прецедент, що підтверджує певну тенденцію та ілюстративний; фактичний та формальний; прецедент, що походить із одного рішення, та прецедент, що походить із серії рішень. Тобто, сукупність судових прецедентів утворює прецедентне право, а судовий прецедент виступає первинним, обов'язковим джерелом права в англо-американській правовій сім'ї, у романо-германській правовій сім'ї дискусія стосовно загальнообов'язковості судових рішень розвивається на основі поняття усталеної судової практики. Потрібно сказати, що, як правило, судова практика є формально необов'язковим, вторинним джерелом права. Вона може надавати переконливе обґрунтування для судового рішення, однак посилання лише на судову практику є недостатнім. Воно має бути поєднане з посиланням на відповідний нормативно-правовий акт чи інше формально обов'язкове джерело права.

В Україні судова практика тривалий час офіційно не визнавалася джерелом права, проте нижчі судові інстанції завжди намагалися слідувати практиці вищих судів при розгляді аналогічних справ, оскільки інакше їх рішення можуть бути скасовані в апеляційному чи касаційному порядку.

Отже, місце та роль правового прецеденту і особливо судового, як джерела права, стає особливо помітним при правовому регулюванні правовідносин, де в основі обов'язковості прецеденту лежить принцип, згідно з яким аналогічні справи повинні вирішуватися аналогічно, а судові рішення є справедливим, якщо не відрізня-

ється від прийнятого рішення за умов збігу фактичних обставин справи.

Література

1. Бондаренко Є.І. Становлення правового прецеденту як джерела права. *Правове регулювання економіки*. 2012. № 11-12. С. 33–44.

2. Серьогін С. Судовий прецедент як джерело права в Україні / Юридична компанія «Legalitas». 2015. URL: <http://legalitas.com.ua/ua/ukr-s-serogin-sudovij-precident-yak-dzherelo-prava-v-ukra%D1%97ni/>.

3. Квятковська Б.І. Судовий прецедент: деякі теоретичні аспекти. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. № 21. С. 52–55.

4. Журавльов А.В. Судовий прецедент як джерело права в адміністративному судочинстві. *Актуальні проблеми держави і права*. 2016. № 76. С. 75–84.

5. Шафарчук В. Судовий прецедент в Україні. *Юридична Газета*. 2013. № 35. С. 41. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/sudoviy-precident-v-ukrayini.html>

6. Перспектива введення в Україні судового прецеденту як джерела права. *Правовий тиждень*. URL: <http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&newsid=120594>.

7. Цивільний процесуальний кодекс України від 13 серп. 2020 р. № 1618-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492.

8. Кодекс адміністративного судочинства України від 11 квіт. 2021 р. № 2747-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2005. № 35-36, № 37. Ст. 446.

9. Шацька Б.І. Проблематика запровадження судового прецеденту в Україні у контексті судової реформи. *Часопис Київського університету права*. 2010. № 4. С. 73–76.

10. Курило В.І. Про систему джерел адміністративного права України. *Юридичний вісник*. 2009. № 2 (11). С. 31–33.

11. Дворникова О.О. Адміністративний прецедент в системі источников права: автореф. дисс. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.01. Москва, 2009. 21 с.

12. Белкін М.Л., Белкін Л.М. Адміністративний прецедент як чинник обмеження корупції. *Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика)*. 2013. № 1. С. 126–136.

13. Порівняльна таблиця до Проекту Закону України «Про внесення змін до Кодексу адміні-

стративного судочинства України (щодо судової реформи)». URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/NT2049/html.

14. Про ратифікацію Конвенції про захист прав і основоположних свобод людини 1950 р., Першого протоколу і протоколів № 2, 4, 7 і 11 до Конвенції: Закон України від 13 бер. 2003 р. № 475/97-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 40. Ст. 263.

15. Про виконання рішень і застосування практики Європейського Суду з прав людини: Закон України від 02 груд. 2012 р. № 3477-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2006. № 30. Ст. 260.

16. Ямковий В.І. Впровадження судового прецеденту як необхідний елемент гармонізації законодавства України з європейськими правовими системами. *Порівняльно-правові дослідження*. 2009. № 2. С. 25–30.

17. Сахнюк В.В. Роль та місце судового прецеденту у системі джерел національного права. *Молодий вчений*. 2017. № 5.1 (45.1). С. 119–122.

18. Калюжний Р.А., Шапенко Л.О. Адміністративно-юрисдикційна діяльність органів Служби безпеки України: теорія та практика правового регулювання. *Наукові праці Національного авіаційного університету. Серія: Юридичний вісник «Повітряне і космічне право»*. Київ: НАУ, 2020. № 4(57). С. 196–197. DOI: 10.18372/2307-9061.57.15086

References

1. Bondarenko Je.I. Stanovlennja pravovogo precedentu jak dzherela prava. *Pravove reguljuvannja ekonomiky*. 2012. № 11-12. С. 33–44.

2. Ser'ogin S. Sudovij precedent jak dzherelo prava v Ukraini / Jurydychna kompanija «Legalitas». 2015. URL: <http://legalitas.com.ua/ua/ukr-s-serogin-sudovij-precedent-yak-dzherelo-prava-v-ukra%D1%97ni/>.

3. Kvjatkovs'ka B.I. Cudovij precedent: dejaki teoretychni aspekty. *Naukovyj visnyk Uzhgorods'kogo nacional'nogo universytetu*. 2013. № 21. С. 52–55.

4. Zhuravl'ov A.V. Sudovij precedent jak dzherelo prava v administratyvnomu sudochynstvi. *Aktual'ni problemy derzhavy i prava*. 2016. № 76. С. 75–84.

5. Shafarchuk V. Sudovij precedent v Ukraini. *Jurydychna Gazeta*. 2013. № 35. С. 41. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/sudova-praktika/sudoviy-precedent-v-ukrayini.html>

6. Perspektyva vvedennja v Ukraini sudovogo precedentu jak dzherela prava. *Pravovij tyzhen'*. URL: <http://legalweekly.com.ua/index.php?id=16061&show=news&newsid=120594>.

7. Cyvil'nyj procesual'nyj kodeks Ukrainy vid 13 serp. 2020 r. № 1618-IV. *Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrainy*. 2004. № 40-41, 42. Ст. 492.

8. Kodeks administratyvnogo sudochynstva Ukrainy vid 11 kvit. 2021 r. № 2747-IV. *Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrainy*. 2005. № 35-36, № 37. Ст. 446.

9. Shac'ka B.I. Problematyka zaprovadzhennja sudovogo precedentu v Ukraini u konteksti sudovoi' reformy. *Chasopys Kyi'vs'kogo universytetu prava*. 2010. № 4. С. 73–76.

10. Kurylo V.I. Pro systemu dzherel administratyvnogo prava Ukrainy. *Jurydychnyj visnyk*. 2009. № 2 (11). С. 31–33.

11. Dvornikova O.O. Administrativnyj precedent v sisteme istochnikov prava: avtoref. diss. ... kand. jurid. nauk: spec. 12.00.01. Moskva, 2009. 21 s.

12. Bjelkin M.L., Bjelkin L.M. Administrativnyj precedent jak chynnyk obmezhenja korupcii'. *Borot'ba z organizovanoju zlochynnistju i korupcijeju (teorija i praktyka)*. 2013. № 1. С. 126–136.

13. Porivnjal'na tablycja do Proektu Zakonu Ukrainy «Pro vnesennja zmin do Kodeksu administratyvnogo sudochynstva Ukrainy (shhodo sudovoi' reformy)». URL: http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/NT2049/html.

14. Pro ratyfikaciju Konvencii' pro zahyst prav i osnovopolozhnyh svobod ljudyny 1950 r., Pershogo protokolu i protokoliv № 2, 4, 7 i 11 do Konvencii': Zakon Ukrainy vid 13 ber. 2003 r. № 475/97-VR. *Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrainy*. 1997. № 40. Ст. 263.

15. Pro vykonannja rishen' i zastosuvannja praktyky Jevropejs'kogo Sudu z prav ljudyny: Zakon Ukrainy vid 02 grud. 2012 r. № 3477-IV. *Vidomosti Verhovnoi' Rady Ukrainy*. 2006. № 30. Ст. 260.

16. Jamkovyj V.I. Vprovadzhennja sudovogo precedentu jak neobhidnyj element harmonizacii' zakonodavstva Ukrainy z jevropejs'kymy pravovymy systemamy. *Porivnjal'no-pravovi doslidzhennja*. 2009. № 2. С. 25–30.

17. Sahnjuk V.V. Rol' ta misce sudovogo precedentu u systemi dzherel nacional'nogo prava. *Molodyj vchenyj*. 2017. № 5.1 (45.1). С. 119–122.

18. Kaljuzhnyj R.A., Shapenko L.O. Administrativno-jurysdykcijna dijalt'nist' organiv

N. Pilgun

PLACE AND ROLE OF LEGAL CASE IN THE LEGAL SYSTEM OF UKRAINE

National Aviation University
Liubomyra Huzara Avenue, 1, 03680, Kyiv, Ukraine
E-mail: tidp_kaf_nau@gmail.com

Purpose the article is devoted to the coverage of one of the current problems of law-making activity of officials and public authorities regarding the value and significance of legal precedent in Ukraine. **Methods:** general science: methods comparison, abstractions, system. **Results:** legal precedent is the main source of law in the Anglo-Saxon legal system, but it is also reflected in the Romano-Germanic legal family. Judicial practice of foreign countries clearly demonstrates the effectiveness and value of judicial precedent in resolving legal cases. **Discussion:** the peculiarity of the precedent is that the results of the interpretation of constitutional acts and ordinary laws provided by higher courts are binding on all lower levels of the judiciary. As a result of this approach, a relatively independent type of precedent is formed - the precedent of interpretation, recently the concept of precedent of interpretation is becoming increasingly relevant for Ukraine in connection with the practice of the Constitutional Court of Ukraine. According to the Constitution of Ukraine, the Constitutional Court of Ukraine has the exclusive right to provide an official interpretation of the Constitution and laws of Ukraine. Decisions of the Constitutional Court of Ukraine on official interpretation are binding on all individuals and legal entities, as well as public authorities and local governments in Ukraine. However, the Constitutional Court of Ukraine carries out interpretive activities not only within the framework of a special procedure, but also during decisions on compliance with the Constitution of Ukraine, laws and other legal acts specified by law. The motivating part of these decisions may contain legal interpretative provisions, which disclose the content of the relevant provisions of the Constitution of Ukraine and legal acts, the constitutionality of which has been verified.

Judicial precedent has certain advantages in terms of the quality of justice, as it is characterized by special regulation of similar specific life situations, which reduces the level of arbitrariness of officials. However, there is another view of this issue, which denies the effectiveness and reliability of this mechanism, because the court precedent actually denies the individualization of the legal case.

Keywords: legal precedent; legal system; judicial precedent; administrative precedent; state.